

בפרישה מן הבית בלבד. ועוד, משומש חשש רחוק של טומאה ביתו לא היו מצריכים פרישה מלכתחילה, אבל עתה שלמדנו פרישה ששה, מוסיפים יומ אחד משומש טומאת ביתו (ריטב"א ועוד).

*

ופתח אהל מועד תשבו... נשווה את האמור במקומות אחרים: אשרי יושבי ביתך... בחרתי הסתופך בבית אלקי, שבתי בבית ה', כל ימי חי לחוות... – מפסיקים אלה נראה כי היושב בבית ה' מתהמר אל הרעיון המתבטא במקדש; אף הוא מחדיר אל לבו את המחוות והחלומות הנלמודות מבית ה'; שכן רק על ידי כך יכולה ההשיבה בבית ה' להיות מטרה של ביסופים אנושיים. משומש כך נראה לנו שהשיבה פתח האוהל במשך שבעה ימים כללה גם את התפקיד הזה: הכהנים קלטו שפע הגינויים קודש המשפיעים על ההכרה והרצון; הללו אינם לידי ביטוי במקדש אוהל מועד; והשמירה עליהם היא עיצומה של עבודה הכהונה, שהשיבה פתח האוהל הבינה לךראתה' (רש"ר הירש, סוף סדר צ),

ע"ע בספר מוחשבות חרוץ (עמ' 56) שעניין הפרשת הכהן שבעה ימים, להיווטו כמעט מוחקה מותאותו, קודם שבא לכפר על מעשה עזא ועזאל ביוחב"פ, או לטהר מטומאת מות שהוא להסיר חלאת המיטה. עניינים ורמזים נוספים בעניין הפרשת כהן גדול שבעת ימים – ראה: עשרה מאמרות מאמר העתים בג; קדושת לוי לראש השנה; עבודה ישראל ליהוב"פ; שם משמואל פר' צו תרע"ב.

דף ד

'זה וזה מזין עליו כל שבעה'. הזאת הדם בשבועתימי המילואים הייתה מדם האיל, כתוב (שמות כט, יט-כא). וסביר אם כן שגם האיל היה קרב בכל יום בשבועתימי המילואים ואעפ"י שאין הדבר מפורש בכתב, כמו שכתב רבא"ע (ויקרא ח, לד), דלא כדעת רבים' שהביא שם שפר החטאת בלבד היה קרב בכל ימים ולא האיל.

זשני תלמידי חכמים... מוסרין לו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה. בכמה מקומות מצינו בעין זה; כדי להשפייע על אדם, להוכיחו או ללמדו, טובים השננים מן האחד (ע' תוס' ישנים). ע' במכות י': 'מוסרין לו שני תלמידי חכמים... אומרים לו אל הנג בז מגה שופכי דמים...'; סוטה ז. 'מוסרין לו שני ת"ח שמא יבא עליה בדרכ' (ע"ש); וכיוצא בו בברכות לד: ושם סג. ובתורה"ש כתוב הטעם, שאם ישנה דבר – ייעדו עליו שמסרו לו הלוות הקטרה ולא יוכל להצדיק.

'בזאת יבא אהרן אל הקדש – במה שאמור בעניין. מי היא – בעניין דמלואים'. וכי מלאים נאמרו בעניין? – אלא נאמר מות שני בני אהרן שמתו במלואים, הרי Caino מלואים נאמרו בעניין (ירושלמי). ורש"י מפרש 'בעניין' – שלמעלה, בפרשיות' ייה ביום השmini'. ציין שגם סמיכות זמנים הייתה, שפרשת עבדת היום נאמרה ביום השmini למלואים – כמו שאמרו בגיטין ס. 'שמונה פרשיות נאמרו בו ביום...'. וע"ע משך חכמה אחריו טו.א.

(ע"ב) זיקרא אל משה [משה] וכל ישראל עומדים ולא בא הכתוב אלא לחלק כבוד למשה. יש

מי שמנפרש 'לחולוק כבוד' – להאצל מכבוד ה' על משה רבינו, שבכך יהא מוכן משה לקבל את קדושת הדיבור (עפ"י 'זוכה הכהן' קעג).
כיצא בוה פירוש הב"ח (או"ח רכד) נסח ברכת הרואה מלכי ישראל 'ש חלק מכבודו לבשך ודם' – 'דבמלכי ישראל חלק מכבוד עצמותו הוא כבוד השכינה, ולמלבי אומות העולם נתן מכבודו, מעולם הפירוד מותחת מתנה השכינה'.

לא בא הכתוב אלא למרק אכילה ושתיה שבמיעו לשומו כמלacci השרת'. בעליה השנייה והשלישית לא נאמרה פרישה למי רוק אכילה ושתיה – נראה מזה שבירודתו מן החר לא אל מאומה, כי בירידה הראושונה ב'י"ז' בתומו היה טרוד בביור העגל ועובדיו [וכמו שאמרו אורה לסנהדרין שהרגו את הנפש שאין טועמים כלום כל אותו היום, מל' תאכלו על הדם], ובכילה שלאחריו بلا ספק היה מסדר תפילתו שהוא עתיד להתפלל למחור לכפר עליהם. ובירידה השנייה היה עוסק במצוות 'פסל לך שני לוחות'. נמצאו מאה ועשרים יומם עברו על משה רבינו بلا אכילה ושתיה (עפ"י עשרה מאמרות לדמ"ע מפANO, מאמר העתים כד ומאמר חkor הדין ג,ט).

ראי סלקא דעתך ויישן כבוד ד' מרראש חדש, ויכסהו הענן להר, ויקרא אל משה ביום השביעי לקבולי עשרה הדרות, הא קבילו להו מששה והוא אסתלק ענן מששה' ואם כן מהו ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן – אבל אם נפרש ויכסהו הענן למשה, מסתמא לא נסתלק הענן כל ארבעים יומם שהרי לא עלה משה למרום וכנראה נתכסה בענן, כי ישראל לא היו רואים אותו. וזה שנאמר ויכסהו הענן ששת ימים – לענין פרישה נאמר, אבל היה שם ענן כבכ' כל הארבעים (תוס' ראי' וועוד. עי' פרוש נסוף במרומי שדה).

דר' זריא רמי קראי; כתיב ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכתיב ויבא משה בתוך הענן... דברי רבי ישמעאל תנא, נאמר כאן בתוך ונאמר להלן בתוך... מה להלן שביל... אף כאן שביל'. והוא תירוץ נסוף לרומיית המקראות; בסיני שנאמר בתוך היה שביל טלית הוא נכנס, ואילו באهل מועד שלא נאמר שם 'בתוך', לא היה יכול לבוא מפני הענן (עפ"י תורי"ד; מהרש"א; ריש"ש).

לא יאמר אדם דבר לחבריו אלא אם כן קורחו – שיקראו בשמו קודם שמתחיל לדבר אליו, מעין בטילת רשות מחברו לדבר (עפ"י מהרש"א).

מנין לאומר דבר לחברו שהוא בבל' יאמר עד שיאמר לו לך אמרו, שנאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר'. נראה שמצד דין 'לשון הדעת' אין איסור לומר לאחרים אלא בסוג דברים שעיל' ידי גילויים עלול חברו להינזק או להצער, כגון שספר לו מעונייני עסקי ומסחרו, אבל שאר דברים מותר מן הדין לגלותם, אך מצד הנהגת האדם במדה טובה צריך להרגיל עצמו בכל אופן שלא יאמר שום דבר שאמור לו חברו אלא אם אמר לו לך אמרו, כמו באמירת הקב"ה למשה שאין שיק שם כלל נזק או צער בגiley חבריהם ואעפ"כ חוץ רשות לאמירת לך אמרו'.

ויעוד אפשר שהוא אמרו לחברו בבל' היינו דוקא אם הכוינו לביתו ביחסות ספר לו [דומיא דאמירת הקב"ה למשה באهل מועד ביחיד], שנראה קצר שמקפיד בדבר שלא יתגלה, אבל אם ספר לו בחוץ שני שום גילוי שהוא מקפיד, מותר לומר לאחרים – בדברים שאין בהם שום חשש נזק ופגם.

ואם סיפר לו בפניו שלשה אנשים, הרי שאינו הושש לגילוי הדבר ומותר לאמרם לאחרים כל שלא גילה דעתו בפירוש שהוא מקפיד על כך (עפ"י חפץ חיים הלכות לשון הרע סוף כל ב). לפירוש השני מובן מודיעו מקרה זה ולא שאר 'לאמר' שבתורה, כי אכן הדבר זהה בהצעתו. ובריטב"א פירש באופן אחר. ע"ע שאלות דרב אחאי גאון כת; פירוש רבנו האלישיך הק' אסתור ב,ב; דברי שלום ח"ה,ג.

*

כ'בנשו מים תחת דם. ברמזו: קודם שנתחזקה הכהונה באחרון ובבנוי, היו צרייכים לזריקת דם הקרבות עליהם, המורה על מסירות נפש לה', כי הדם הוא הנפש. בכך השיגו הכהנים למסור נפשם לעובודה. ואולם אחר שנתעכמתה בהם הכהונה, שב אינם צרייכים זרייקת דמים אלא זואות מים באוזב, המורה על שפלות ועגונה ושפיכת לב, שעריך הכהן גדול יותר לבלי רום לבבו בכהונתו הגדולה, ולשפוך לב במים, כמובא בפיו לפרש פרה (עפ"י משך חכמה ר'פ עקב).

*

... והחוץ אומר 'תגליה'. הכל הבו. והקהל עונים 'ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדושתו' – שיש תיבות, בנגד שהוא ימים שנשתאה משה בענן טרם נכנס למקום קדושה, כדי שיתעלל המאכל שבמעיו. תורה ד' תמיימה עד 'כל החושים בו'. והם ארבעים תיבות, בנגד ארבעים יום שעמד משה בהר לקבל התורה' (мотוך 'משה משה' רכד).

דף ה

'אמר רב יוסף: סמיכה... רב נחמן בר יצחק אמר: תנופה... רב פפא אמר: פרישת שבעה... ר宾נא אמר: ריבוי שבעה ומשיתה שבעה... וסימן: ס' ס'; נ' פ'; ר' ר' [רב יוסף – סמיכה. רב נחמן – תנופה. וכ'ו'] (חشك שלמה, שם אהיו). ומר אמר חדא ומר אמר חדא, ולא פלגי (תוס' ישנים). וע' בחודשי הנזיב', מודיע כל חכם פירש אחרית מדברי חבירו.

זולדירות מנא לן דלא מעכבא דתניא וכפר הכהן..., וא"ת מודיע צרייך לימוד מיוחד שאינו מעכ卜 הלא בכל מקום צרייך שישנה עליו הכתוב לעכבר. יש לומר שאילולא לפותא היתי אומר ללימוד מילואים שנאמר בהם ככח כדלהן, והרי דין ריבוי שבעה נאמר בפרשת המילואים, על כן הוא אמינה בין לשעה לבין לדורות מעכבר.

(ע"ב) 'תינה כל מילתא כתיבא בהאי ענינה, מילתא דלא כתיבא בהאי ענינה מנא לן...'. רשי' מפרש שהכהונה היא על נתינת האורים-ותוממים הכתובת בעשייה ואני כתובה בצוואה. יש אומרים שפירוש זה מתיישב רק עם שיטת רשי' (שמות כה,ל) וראב"ד (בית הבחירה ד,א). וע' גם בריטב"א להלן

א. ביום השמיני למלואים הקריב אהרן עגל לחטאת [בן שנתיים. ע' ר"ה י.]. ואיל לעולה. ועוד לך מבני ישראל עגל לעולה ושור ואיל לשלמים. ועוד הקריבו שני פרים ואיל אחד (עלות) – מוסף רاش חדש.

סך הכל חמישה פרים (שנים מהם עגלים) ושלשה אילים.

ביום הכהנורים והקריב למוסף פר אחד ואיל אחד (עלות). ועוד פר חטא ואיל עולה אשר לאחן – לדברי רב. ולרבו אליעזר בר' שמעון, היה קרב איל נסוף (עלוה) לחובת היום. סך הכל שני פרים ושנים או שלשה אילים.

הרמב"ם (עבותות יום הכהנורים א; תמיידין ומוספין יא) פסק כרבי [וכן דעת רב אליעזר ורב עקיבא. ע.], שאל העם הוא האיל האמור בחומש הפקודים במוספין [ומשם ברמב"ם שנ Kraib' יוסוף, ואילו רשי' כאן פירוש בתירוץ הגمراה שאינו קרי' יוסוף].

בעצרת הקריבו פר ושני אילים (על הלחם), ועוד שני פרים ואיל אחד (עלות) – מוספים. סך הכל שלשה פרים ושלשה אילים.

[מבואר בגדרא שיתר יש להשווות דין המלואים ליום הכהנורים מלהשווות לעצרת וראש השנה, כי ביום שmini למלואים גם ביום הכהנורים קרב עבורי הציבור רק איל אחד לחובת היום, ואילו בעצרת שני אילים (כ"ה לפרש"י). ויש פירושים נוספים – ע' תור'י; ספר השר לר"ת שג תשע. וע' גבורות אר, רא"ט והרבץ'; במלואים וביווהכ"פ פר ואיל קרבנים משלו, להוציא אוצרת ור"ה שמשל הציבור הם (ר' אבהו); בשנייהם פר לחטא ואיל לעולה, שלא בעצרת ור"ה שהכל עלות (רב אש); בשנייהם העובדה נעשית בכהן גדול, להוציא בשאר דברים. ווי"א: בשנייהם מתחילה עבודה במקום שלא הייתה שם עבודה מוקדם. רבינא].

בשלשת הימים הללו היו קרבנים לפחות שני שעירין ציבור לחטא. במלואים – שער המלואים ושער ראש חדש, מלבד שער נחשות שקרב בו ביום; ביווהכ"פ – שער הכהנורים הנעשה בפנים, ושער אחד למוסוף. [ועוד שער המשתת]; בעצרת – אחד האמור בסדר אמר ואחד בחומש הפקודים (עפ"י תוכ'ו).

מנין הכהנורים (כולן עלות מלבד שני כבשים שבעצרת); בשניים למלואים – עשר (אחד קרבן העם, שני תמידים, ושבעה כבשים למוסוף ראש חדש). ביום הכהנורים – תשע (שני תמידים ושבע מוספים). בעצרת – שמונה עשר (שני תמידים, שבעה מוספים, שבעה על הלחם, ועוד שני כבשים לשלמים, המונפים עם הלחם).

ב. פר ואיל של כהן גדול, הן בימי המילואים הן ביום הכהנורים – היו באים משלו. ואפיו לדברי רב יונתן שככל מקום כתוב לח' ועשה לח' – משל הציבור, כאן שונה, שכן משמעו משינוי לשון הכתוב בפרשא שם באים משלו.

(ע"ע להלן נא).

דף ב – ד

ד. א. מהם המקורות לפרישת שבעה בעבודות יום הכהנורים ובמעשה פרה אדומה?

ב. האם הפרשת הכהן הגדול קודם יום הכהנורים מעכבות בהכשר העובדה?

א. נחלקו חכמים במקור דין פרישת שבעה; לרבי יוחנן, וכן שננו בבריתא אחת, דין פרישה ביום הכיפורים נלמד מנה שנאמר במלואים כאשר עשה ביום זה זה לעשת לכפר עליהם. ובפחה, הפרישה היא מעלה בעולם. ורבי יוחנן בשם רבי ישמعال דרש מילעת דמלואים – אלו מעשי פרה. וכן אמר רבי יהושע בן לוי.

[מבואר בבריתא בוגרואה שמהכתב הוה למדיו לזרות, אבל לשעתו לא הוציאו לכך לפי שנאמר בזאת 'בא אהרן אל הקדש... ('בזה' או 'באלה' לא נאמר) – במה שאמור בענין; פרישת שבעה]. וריש לקיש למד פרישת שבעה מסיני, מה שנאמר בעלייתו של משה רבינו שכיסחו הענן [למשה – דברי רבי יוסי הגליל, ולא ברע'ק, ר' נתן ור' מתיא בן רוש] ונתקדש שהי' ימים קודם נניסתו למחנה שכינה, זה בנה אב לכל הנכסים למחנה שכינה שטען פרישה. [ומה שניין 'שבעת ימים' – כרבי יהודה בן בתירא שחשוש לטומאת ביתו, שמא אם יוקק לאשתו תראה דם בשעת ביתה ונמצא טמא שבעת ימים, לכך הוסיף שביעי על שעה דאוריתא].

א. התוס' (ד"ה נכנסו וד"ה החאה) צדדו לומר שהלימוד ממלואים אינו לימוד גמור אלא אסמכתא בעולם הוא, אבל לריש לקיש הלומד מסיני, משמע שנקטו [ב"ה וה] שילימוד גמור הוא ודין תורה [אך לכארה זה רך ביום הכהורות], אבל פרישה בפרה אינה אלא מעלה, כי אין שיק למדת מסיני. [עפ"י אהרון].

וחרמ"ס (עבודת יוכ"פ א,ג; פרה אדרונה ב,ב) כתוב שההפרשות הללו קבלת ממשה רבינו. ונכתבו המפרשים בדעתו שזו דין תורה [ופסק כרבי יוחנן בשם רבי ישמعال וכרבו יהושע בן לוי וכסטימת הבריתא. וזה תורה; חוו"א. וכ"מ בפסקין הרי"ד]. וכן משמע מדברי רבנו יהונתן שפרישת שבעה (של יום הכהורות עכ"פ) דין תורה הוא. וכן מבואר בתורה"ש שהדרשה ממלואים לפרישת יום הכהורות אינה אסמכתא אלא דרשנה גמורה היא. וכן משמע מכל הסוגיא גבורה ארוי ובה תורה. ובחזון איש (קמ"ב) צדד שגם התוס' לא כתבו אלא שהדרשה היא אסמכתא, אבל עצם הפרישה מחויבת מהלכה.

ב. התשב"ץ (ח"ג קל) כתוב שרבי יוחנן חור והודה לריש ל קיש, שמקור דין פרישה הוא מסיני ולא ממלואים.

ג. יש אומרים שלפי רבי יהודה בן בתירא אין צורך בלימוד מהכתב לדין פרישה אלא הטעם משומש חשש טומאת ביתו [אך אפשר שמן הטעם הזה בלבד לפרש לשלכת פרה דין דוקא] (ע' ירושלמי כאן; תוס' הרא"ש וריטב"א).

ואולם החזו"א (פרה, ו,ב) כתוב שאין מי שחולק על רבי יהודה בן בתירא, אלא עיקר דין הפרישה גם לריב"ב הוא ממלואים או מסיני או מעלה אלא שריב"ב נתן טעם לכך שפרישים אותו מביתו.

ד. יש מי שחדיש לדעת הלומדים יהכ"פ ופרה ממלואים, שמדובר פרשה בזמן עבודת יום הכהורות ובעשיות הפרה – מן התורה, כמו במילואים שהיה מקרא פרשה מעכב [ומכאן רמזו לקריאת פרשת פרה מהתורה] (עפ"י משך חכמה חקת יט,ב. וע' שפט אמרת סה:).

ב. ריש ל קיש הוכיח משנתנו שאין ההפרשה מעכבות, שכן שניינו 'מת קינים כהן אחר תחתיו', ולא מפרישים אותו מביתו. וכן אמר רב פפא (ה.).

חרמ"ס לא הביא דין זה, ואפשר שסמן על מה שכתב 'מתקינים' (לקוטי הלכות). מדברי רבנו יהונתן מלוניל משמע שלפי רבי יוחנן ההפרשה מעכבות, שלא כריש ל קיש (וז"ע).

דף ג – ד

ה. וישכן כבוד ה' על הרכסני וכיסחו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן – متى היה מעשה זה, ואת מי כיסה הענן?

ב. ויבא משה בתוך הענן – כיצד, והלא נאמר ולא יכול משה לבוא אל האهل מועד כי שכן הענן מעל המשכני? ג. ויקרא אל משה וידבר ... – למה הקדמים קרייה לדיבורו? ד. וידבר ה' אליו מeahל מועד לאמר – מהו לאמר?

א. וישכן כבוד ה' על הרכסני, וכיסחו...; לרבי יוסי הגלילי, זה היה מעשה אחר עשרה הדברות. משה עלה בענן ונכסה בענן ונתקודש בענן. וכיסחו הענן – למשה, כדי לקבל שאר דברי התורה ואת הלוות. ופרישה זו והוצרכה בגליל ניכיטה למhana שכינה. ואולם ששת ימי פרישה הם בכלל הארכאים יום שעליה. [וכן מפרשים רבי נתן ורבי מתיא בן חרש אלא שלדעתם לא בא הכתוב ללמד על כל הנכנס למhana שכינה שטען פרישה רק כאן והוצרך למרקך אכילה ושתיה שבמעז לשותו כמלacci השרת, או כדי לאיים עליון, כדי שתאה תורה ניתנת באימה ברוחת ובזיוון. פפי' יש"ג, ו מהרש"א].

רבי עקיבא אומר: וישכן כבוד ה' ... – מראש חדש סzion. וכיסחו הענן – להר [אבל משה הלא עלה וירד אל העם לסיירוגין, ולא פרש באותו הימים]. ויקרא אל משה ביום השביעי – בשבייע לסzion, לומר עשרה הדברות. ומשה וכל ישראל עומדים ושותעים אלא שבא הכתוב להלوك כבוד למשה, אך הוכר משה לבדו. [ואילו לרייה"ג ניתנה התורה בששי בסzion ולכן אי אפשר לפרש 'ביום השביעי' על יום מתן תורה, אלא שבעי' לפרישת משה, דהיינו ביום י"ג בסzion].

ב. ויבא משה בתוך הענן – מלמד שתפסו הקב"ה למשה והביאו בענן (ר' רווייא ואמרי לה ר' אלעוז). דברי רבי ישמעאל תנא, שביל היה לו בתוך הענן שנכנס דרכו (בתוך – בתוך לגזרה שוה. ובאהל מועד שלא נאמר 'בתוך' לא היה שם שביל, אך לא יכול היה לבוא מפנוי הענן. מהרש"א).

ג. למה הקדמים קרייה לדיבורו? – לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אם כן קורחו (בשםו), כדברי רבי חנינא. לכל הדברים קדימה קרייה, אעפ"י שלא נאמר בפירוש. כן משמעו בגמרא ומפורש במדרש (מהרש"א).

ד. א"ר מנסיא רבה: מנין לאומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמרו, שנאמר וידבר ה' אליו מeahל מועד לאמר.

נראה שמייקר הדין אין איסור אלא בדברים שיכולים לגרום לו נזק או צער אם יאמרם לאחרים, אבל שאור דברים אין איסור אלא מושום מדה טובה. עוד אפשר שלא אסרו כאן אלא כאשר קוראו לדבר אליו ביחידות שנראה קצת שמקפיד שלא יאמרם לאחרים, אבל בלאו הכי מותר מלבד דברים שיש בגילויים חשש נזק או צער (עפ"י חפץ חיים).

דף ה

ג. המעשימים האמורים בימי המלואים – אלו מהם מעכבים ואלו אינם מעכבים?

ב. כהן גדול שלא גמלה ולא נרבה שבעה ימים – האם כשר לעבודת יום הכהנורים?

ג. האם מנהת חינוך הכהנים הייתה קרובה במלואים?